

On neix la Tordera

Josep M. Panareda



Dibuix del Lliri de Neu amb flor: Maravillas

Pel Baix Montseny hi ha nombrosos petits racons que quan ens hi apropem quedem sempre meravellats. Un d'aquests racons és on neix la Tordera. Però segur que us preguntareu on neix la Tordera. No és que vulgui tirar pilotes fora, però la millor resposta és que depèn, poden ser-ne diversos indrets.

Estem acostumats de situar el naixement d'un riu en un indret emblemàtic, normalment una font o una surgència. És el cas de les fonts del Llobregat, a Castellar de n'Hug, a la cota 1.280 metres. Però si coneixeu bé aquest poble haureu observat que la vall del Llobregat continua vessants amunt, bifurcant-se en nombrosos torrents; aquesta conca enlairada arriba fins al pic de la Creueta, a 2.067 metres d'altitud.

A la capçalera del Montseny, succeeix un fet semblant. Sovint es diu que la Tordera neix o comença a la Font Bona de Sant Marçal. És una

manera de formalitzar el naixement del nostre riu, o si voleu amb una mica de discreció, de la nostra riera. Aquesta font fou cantada pel poeta Guerau de Liost; el text és esculpit en una pedra que hi ha al costat. Comença així:

*Déu te guard, vianant! Que t'imposi el Montseny
una mica d'amor i una mica de seny.
Ací tens un pedris clapissat de falzia.
Ací tens una font que parlar-te podria.
La virtut del Montseny és aquest rajolí
que d'avets i de faigs la fullaca esbandí...*

Per establir on neix un riu s'empren criteris diferents, com el traçat més llarg, el curs que assoleix una major altitud, la configuració general de la conca, el tram amb més cabal, l'existència d'un indret significatiu en la capçalera com pot ser una font.. No hi ha una norma rígida i única.

Des del punt geogràfic estricte es consideren els primers criteris indicats. Seguint aquestes consideracions, la Tordera neix a les Agudes: és un dels recorreguts més llargs i assoleix una cota molt elevada. És la culminació del tram inferior de la riera de Sant Marçal i del sot del Pedregar Rodó, que arriba gairebé al cim de les Agudes. Algú pot defensar que el tram final hauria de ser el sot dels Llorers, que aquest sí que recull les aigües des del mateix cim de les Agudes, però el seu recorregut és més curt i sol portar menys aigua. També podria defensar-se que el tram inicial de la Tordera hauria de ser el que s'inicia al Matagalls amb aquest recorregut: sot de la Font d'en Vila, sot dels Cingles de la Besa, riera de Collformic, riera del Molí i riera de la Castanya, que conflueix amb la riera que procedeix de les Agudes i

de Sant Marçal. El curs que s'inicia al Matagalls sol tenir un cabal i un recorregut menors.

Personalment, crec que es pot seguir dient que neix a les Agudes des del punt de vista geogràfic, la qual cosa no treu valor significatiu que es deixi la Font Bona com a naixement convencional. Les persones necessitem punts concrets i clars. El fet que neixi pels vessants superiors de les Agudes es pot deixar per als meticulosos.

Com és costum en aquesta secció, el text és coronat per un dibuix de la Maravillas. Per expressar el naixement de la Tordera hi ha diverses plantes. Seguint en Guerau de Liost caldria posar el dibuix d'una falzia, que és una falguera de les surgències, fonts i degotalls en roques calcàries. Però es tracta d'un poeta que no se li pot demanar que sàpiga quines plantes hi ha a la Font Bona i en general a la capçalera de la Tordera. Potser sí que aigües avall pot localitzar-se alguna població de falzia, però a la rodalia de Sant Marçal és excepcional. D'entre les nombroses plantes pròpies de fonts i de capçaleres dels torrents i sots de la part alta del Montseny hem escollit el Lliri de Neu (*Galanthus nivalis*), que és una planta força coneguda pels excursionistes i amants de la natura. La seva originalitat és que surt i floreix a ple hivern, sobretot el febrer i març, a vegades fins i tot abans. Creix damunt sòls humits i rics en nutrients. És molt abundant a la vall de Santa Fe i l'entorn de Viladrau; a la darrera de l'hivern es poden observar poblacions denses ben florides. Es pot trobar des dels cims de les Agudes fins gairebé a la desembocadura de la Tordera, seguint el bosc de ribera.